

Szigetköz

(Gondolat, 1982. 185 old.)

Nem panaszkodhatnak a Szigetköz szerelmesei. Az utóbbi néhány évben – hosszú szünet után – az eddigi helyi idegenforgalmi kiadványok és folyóiratokban rejtőzött tanulmányok mellett országos figyelmet keltő színvonalas könyvek születtek erről a hazánkban egyedülálló szépségű tájról. Dr. Timaffy László évtizedek tudományos eredményeit foglalta össze a nagyközönség számára is élvezhető Szigetköz című néprajzi tanulmányában (Gondolat, 1980.), dr. Göcsei Imre pedig A Szigetköz természetföldrajza címmel jelentetett meg tudományos munkát (Akadémiai Kiadó, 1979.). E két szerző kutatásaira is támaszkodott Alexay Zoltán győri tanár, aki most szép fotóalbummal lepett meg bennünket. Könyve persze jóval több, mint az eddigi irodalom összefoglalása, hiszen a legterjedelmesebb fejezet a Szigetköz eddig jórészt foltátatlan élővilágáról szól.

Két műfaj szerencsés ötvözte az a könyv: a fotóalbum és a tudományos ismeretterjesztő tanulmány. Maga a szerző írja előszavában, hogy természetfotózás közben szerette meg a számára idegen tájat, s felfedező örömeit megosztani akarván született meg a könyv terve. Művészi fotó és szöveg egyenrangú társak a könyvben, egyik sem uralkodik a másikon, arányosságuk titka, hogy a szöveg több kommentárnál, a sok színes és fekete-fehér felvétel pedig több illusztrációnál. Egyedül az utolsó fejezetet érzem kissé elnagyoltnak (Ember és táj). Mintha csak a teljesség kedvéért került volna a könyvbe, kevesebb a fénykép, s a szöveg sem tudja megnyugtatóan összefogni tárgyát.

Alexay könyve egyaránt szolgálja az ismeretszerzést, a szórakozást, a gyönyörködést és a természet csodálatára, szeretetére és védelmére nevelést. Színes és változatos leltár hazánk legnagyobb szigetének élővilágáról, tájairól és persze emléik is, az örökös változás egy pillanatának idézője és őrzője. Az első fejezet találó címe szerint: a Szigetköz a Duna gyermeke. A Nagy-Duna és a Mosoni-Duna

által határolt 375 km² nagyságú szigetet évezredek munkájával átalakította, formálta a víz. Itt és a Duna-szabályozásról és árvízvédelemről szóló második fejezetben elárasztott laposok, csendes vízű mellékágak, a zárásokon átrohanó víz, sodródó, kidőlt faóriások, épülő és pusztuló szigetek képei idézik föl az itteni táj megzabolázott főszereplőjének, a víznek ezer arcát és tevékenységét. Alapos hidrológiai és hidrogeográfiai ismereteket kapunk e részben, nyomon követve a vidék sorsát a földtörténet szakaszaiban.

Gyönyörű színekben pompázó vadvirágok, bokrok, öreg fűzek, nyárfaóriások, lepkek, szitakötők, kócsagok, gólyák, gémekek, fácánok, hattyúk, őzek és vaddisznók tűnnek föl a következő lapokon, a lápok, nádasok, rétek és erdők csodálatos gazdag élővilága. Ez a könyv legszebb, legterjedelmesebb és a legtöbb újdonsággal szolgáló fejezete. Alexay itt van igazán elemében, személyes élményei átsütnek a tudományos tényeken. Biztos tárgyi tudása a színes leírással és a hangulatos, igényesen kidolgozott képekkel párosulva nagyszerű élmény az olvasónak. Felemeli szavát a tájat elcsúfító szeméthalmozások, a vízszennyezés, a barbár fairtás és nádégetés ellen, félti a madarak költőhelyeit, a ritka növényeket, a hasznos és a csak szemet gyönyörködtető fajokat, felhívja a figyelmet a halpusztulásokra, a rövidlátó, környezetromboló emberi tevékenységre.

Dr. Csapody István utószavában szintén a szigetközi természetvédelem eddig nem sok sikerrel járó erőfeszítéseit, terveit ismerteti és javaslatot tesz védett területek kijelölésére (Lóvári erdő, lipóti holtág, ásványári szigetek stb.). Alexay Zoltán szerint még nem késő mindez, de visszavonhatatlan hibát követnénk el, ha nem hoznánk intézkedéseket a Szigetköz természeti értékeinek védelmére.

A könyv utolsó nagy fejezetéből megismerhetjük a szigetközi településeket, a népesség alakulását, a kihalt mesterségeket, a szigetközi állattartást, földművelést, kertészkedést, erdőgazdálkodást, vadászatot, vízügyi munkát és idegenforgalmi nevezetességeket.

Aki részese akar lenni ennek a szép látomásnak: tavasz zsendülésnek, nyári harsogásnak, kődös-szomorkás ősznek és zúzos-jejes télnek, az nézegesse, olvassa el ezt az érdekes, szép könyvet.

Tuba László

A KÖVETKEZŐ SZÁM TARTALMÁBÓL

Műemlékvédelem és idegenforgalom – Táj és építészet a Hollókői Tájvédelmi Körzetben – Háromszáz éve született Bél Mátyás – Zemplén vármegye pénzküldeménye Kőrösi Csoma Sándornak – Három írás az agrárszocialista mozgalmakról – Emlékezések a népfőiskolákra – Őrségi változások – Jakó Zsigmonddal beszélget Beke György – A magyar behajózás története – „Nékem szülőhazám” – Játékkal a haza megismeréséért – A földrajzinév-gyűjtés helyzetéről – Magyar kivándorlás Franciaországba a két világháború között.